

Mukana -ohjelma

Lasten ja nuorten
syrjäytymisen ehkäisemisen
kaupunkistrategiahanke
2017–2021

Katja Rajaniemi

Helsinki

Kuva: Jussi Hellsten

Helsinki käynnistää laajan ja kokonaisvaltaisen hankkeen yhdessä kumppaneiden kanssa **systemisten ratkaisujen löytämiseksi** nuorten syrjäytymishaasteeseen.

Hankkeen aikana selvitetään erityisesti **ylisukupolvista syrjäytymistä** ja sen pohjalta otetaan käyttöön keinoja syrjäytymisen katkaisemiseen.

Päätösvaihe

Kaupunginhallituksen käsittely 28.1.2019

Kaupungissa tehdään
paljon työtä syrjäytymisen
ehkäisemiseksi sekä osana
olemassa olevia palveluita
että hankkeissa.

Ongelma ei kuitenkaan
ole kadonnut.

Tästä syystä meidän tulee
nyt tehdä jotain toisin.

**”Syrjäytyminen ei ole ilmiö,
joka puhkeaa tyhjästä nuoruudessa,
vaan se on kasvava kasa haasteita
– usein jo kohdusta alkaen.”**

Millaista eriarvoisuutta on lasten arjessa?

100 yläkouluikäisen joukossa esimerkiksi

137 079 =

Vuoden 2018 alussa Helsingissä asuu 137 079 15–29-vuotiasta nuorta
(= 21,3 % helsinkiläisistä) *(Tilastokeskus)*

17%

18-29-vuotiaista
helsinkiläisistä sai
perustoimeentulotukea
vuoden 2017 aikana.

*(Kela ja Helsingin
kaupunki)*

19%

20–29-vuotiaista oli
ilman peruskoulun
jälkeistä tutkintoa
vuonna 2017.

→ 23% Miehistä

→ 15 % Naisista

(Tilastokeskus)

34%

maahanmuuttajien
2. sukupolven
20-29-vuotiaista
ilman perusasteen
jälkeistä tutkintoa,
suomalaistaustaisista
nuorista 10%.

(Tilastokeskus)

14%

yläastelaisista
kokee kohtalaista
tai vaikeaa ahdistusta;
kolmannes on ollut
huolissaan
mielialastaan

(Kouluterveyskysely)

7%

8. ja 9.-luokkalaisista
on kokenut
vanhempien
fyysistä väkivaltaa

(Kouluterveyskysely)

20 843

20–29-vuotiaista
helsinkiläisistä
ilman peruskoulun
jälkeistä tutkintoa

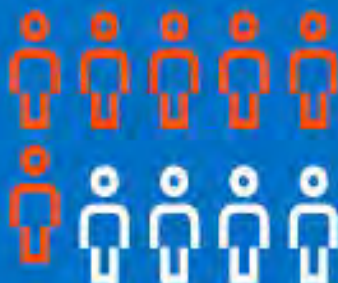
6,6%

helsinkiläisistä
16–29-vuotiaista oli
työn ja koulutuksen
ulkopuolella

- miehistä **7,4 %**
- naisista **5,9 %**
- Puolet ulkopuolisista
oli vieraskielisiä.

Lähde: Tilastokeskus

25-vuotiaista pelkän peruskoulun suorittaneista helsinkiläisistä

61 % saanut
toimeentulotukea

39 % ollut psykiatrisia
poliklinikkakäyntejä

22 % saanut
rikostuomion

Lähde: THL ja Helsingin kaupunki

Vuonna 1987 syntyneistä syrjään jääneistä...

A person is standing on a large, dark, tilted rectangular block that resembles a giant book or a platform. The person is silhouetted against a bright sunset sky with orange and yellow hues. The background shows a body of water and some reeds in the foreground. The overall mood is contemplative and aspirational.

MIKSI?

Jokaisella on oikeus pysyä **mukana**.

MITEN?

Oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi. Vahvistamalla olemassa olevia palveluita ja kehittämällä uusia innovaatioita. Yhdessä tekemällä pienistä samansuuntaisista teoista syntyy suuri virta.

MITÄ?

Kehitämme Helsingin palveluita niin, ettei kukaan pääse tippumaan. Tavoittelemme juurisyihin perustuvaa muutosta, jonka vaikuttaa myös rakenteisiin ja ajattelutapoihin.

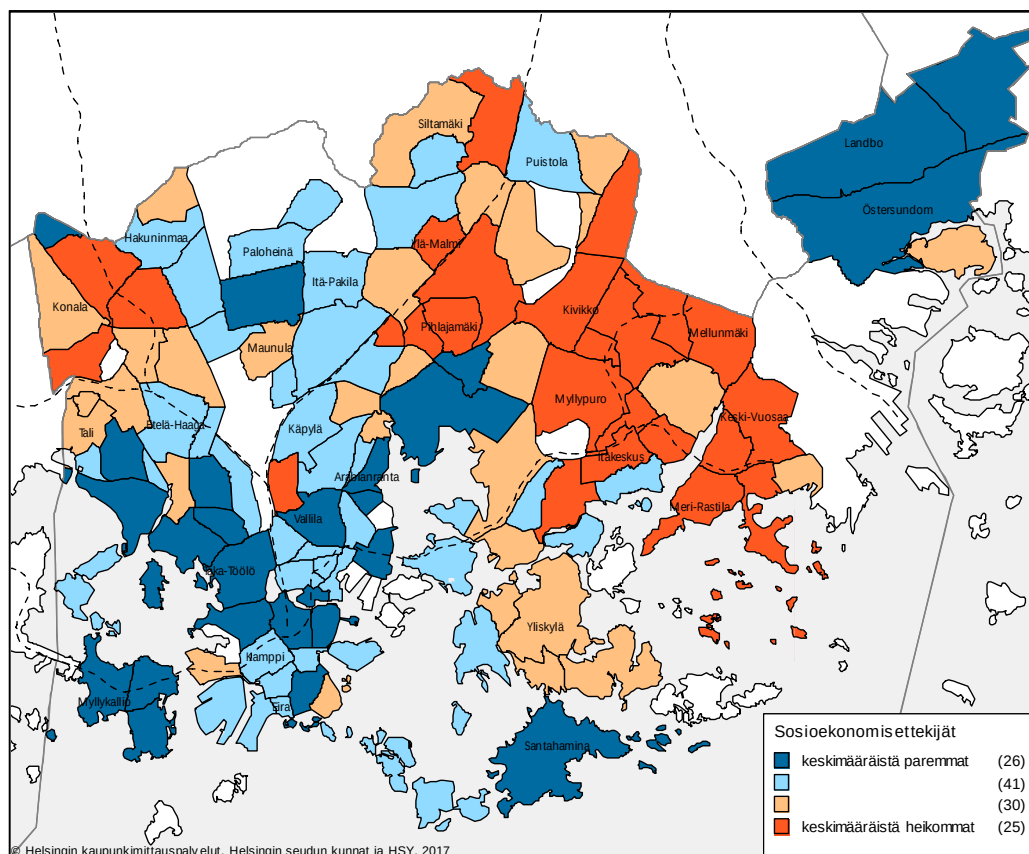

Ohjelman toimenpiteiden periaatteita

- Oikea-aikaisuus
- Kohdentaminen
- Yhteistyö
- Saavutettavuus
- Tutkimusperusteisuus

Nuorten sosioekonomisten taustatekijöiden keskinäiset erot Helsingin osa-alueilla

(vieraskielisyys,
pienituloisuus,
kouluttamattomuus
ja työttömyys)

Mukana-ohjelman
toimenpiteet
kohdennetaan
erityisesti:

Mellunmäki
Kontula
Meri-Rastila
Malmi
Kannelmäki
Malminkartano

Mukana-ohjelman toimenpidekokonaisuudet

32 toimenpidettä

Jokaisella lapsella ja nuorella on sosiaalisia suhteita ja tunne kuulumisesta.
(10 toimenpidettä)

Jokaisella lapsella ja nuorella on vähintään yksi turvallinen aikuinen.
(9 toimenpidettä)

Jokaiselle nuorelle turvataan peruskoulun jälkeinen koulutus.
(6 toimenpidettä)

Lapsuuden köyhyys ei määritä liiaksi tulevaisuutta ja mahdollisuuksia.
(7 toimenpidettä)

- 7 systeemiseen muutokseen pyrkivää alueellisesti rajattua toimenpidettä.
- 25 nykyisten palveluiden parantamiseen tähtäävää toimenpidettä.
- Toimenpidesuunnitelma päivittyy edelleen.

Esimerkkejä toimenpiteistä

Kontulan 3.-luokkalaisille harrastus

2

Jokainen Kontulan alueen peruskoulun 3.-luokkalainen saa mieluisan säännöllisen harrastuksen. Harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa saa tehdä osana koulupäivää, vapaa-ajalla sekä uudenlaisissa kerho- ja harrastetoiminnoissa. Vanhemmat ja perheet osallistuvat yhteisiin harrastuksiin ja vapaa-ajan tekemiseen. Tyttöjen harrastaminen lisääntyy kohdennettujen toimintamahdollisuuksien myötä.

Toimenpiteellä pyritään systemiseen muutokseen Kontulan alueen asukkaiden harrastuskulttuurin muuttamisessa ja sitä kautta laajempiin hyvinvointivaikutuksiin.

Toimintamalli pilotoidaan alueellisesti ja levitetään onnistuessaan myös muualla kaupunkiin.

Toimenpidettä valmistellaan ja sen toteutumista seurataan yhdessä liikkumisohjelman kanssa.

Kulttuurin kummilapset

6

Jokainen syntyvä helsinkiläislapsi ja hänen perheensä saa seitsemän vuoden pitkäjänteisen kosketuksen johonkin taiteen tai kulttuurin alaan. Toimenpide laajentaa kaupungin-orkesterin kummilapsitoimintaa koskemaan jokaista syntyvää ikäluokkaa ja yhteensä seitsemää kulttuurin ja taiteen alaa.

Esimerkkejä toimenpiteistä

Varhaisen vaiheen tukea perheille
Meri-Rastilassa

13

Tavoitteena on katkaista lastensuojelu-asiakkuuksien periytymisen kierre kohdentamalla toimenpiteitä ennaltaehkäisevästi ja pitkäkestoisesti perheisiin, jotka on data-analyysin perusteella tunnistettu kyseisiä toimenpiteitä tarvitseviksi sekä niistä hyötyviksi. Painopistettä siirretään lastensuojelusta sosiaalihuoltolain mukaisiin varhaisemman vaiheen palveluihin sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Rahoitusinstrumentiksi toimenpiteisiin on valmisteltu Lapset SIB-vaikuttavuus-investoinnin mallia, jossa yksityisen sijoittajan varoilla toteutetaan toimenpiteitä ja kaupunki maksaa vasta tuloksista. Jos tulosperusteiseen vaikuttavuusinvestoinnin malliin ei päätetä lähteä mukaan, voidaan alueesta kerättyä tietoa hyödyntää myös kaupungin omissa toimenpiteissä muilla rahoitusmalleilla.

Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen ja varhaiskasvatuksen yhteistyömuotojen kehittäminen

16

Palveluihin pääsy on tärkeä osa perheiden ongelmien ennaltaehkäisyä. Matalan kynnyksen palveluilla pyritään saavuttamaan niitä lapsia ja vanhempia, jotka tarvitsevat enemmän tukea. Perheiden kynnystä käyttää ennaltaehkäiseviä palveluita tulee madaltaa syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Toimenpiteessä vahvistetaan ennaltaehkäisevää työtä ja lapsiperheiden sosiaaliohjauksen ja varhaiskasvatuksen yhteistyömuotona, etsitään uusia yhteistyön tapoja, lisätään palveluohjausta ja tiedotusta lapsiperheiden sosiaaliohjauksesta. Kokeilut aloitetaan Koillis-Helsingissä alueellisen varhaiskasvatuksen ja lapsiperheiden sosiaaliohjauksen yhteistyönä.

Esimerkkejä toimenpiteistä

Me-koulut Mellunmäkeen, Malmille ja Kannelmäkeen

20

Me-koulukehittämisellä etsitään ratkaisuja siihen, miten toteutamme kasvatusta ja koulutusta, jotka eivät syrjäytä. Kehittämistyössä selvitetään, kuinka koulu voisi entistä vahvemmin vahvistaa oppijoiden pystyvyyden kokemusta, sinnikkyyttä ja kyvykkyyttä pärjätä koulun jälkeisessä maailmassa. Kokeiluiden avulla selvitetään, miten koulu entistä paremmin sopeutuu moninaisuuteen, sopeuttaa toimintaansa oppijoiden näkökulmasta sekä tarvittaessa kannattelee oppijoita entistä vahvemmin.

Me-koulu -kehittäminen aloitetaan Mellunmäestä, Malmilta ja Kannelmäestä käynnistämällä Me-koulukonseptin mukaista, moniammatillista lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäisevää kokeilutoimintaa. Kolme palkattavaa kehittämisasiantuntijaa käynnistää ja mallintaa toimintaa yhteistyössä koulujen henkilökunnan kanssa. Me-kouluissa kehitetään arviointia ja pilotoidaan uudenlaisen arviointityökalun käyttöä.

Toimenpiteellä pyritään systeemiseen muutokseen koulun rakenteissa, tekemisen tavoissa ja ajattelumalleissa. Me-kouluissa tehtävät kokeilut arvioidaan, mallinnetaan ja skaalataan laajasti helsinkiläisiin kouluihin ja muille toimialoille.

Helsinki

Ilmiölähtöinen budjetointi

26

Otetaan käyttöön ilmiölähtöinen budjetointi syrjäytymiseen liittyvän ilmiön ympärillä jollakin valituista alueista. Tällä ohjataan toimenpiteitä ja budjettia ilmiölähtöisesti sen sijaan, että budjetoidaan toimiala- tai sektorilähtöisesti ja saatetaan alueen toimijat yhteen ratkaisemaan nuorten syrjäytymisongelmaa. Toteutetaan pilotti, jonka pohjalta tunnistetaan, miten ilmiöbudjetointia voitaisiin kaupungissa jatkossa hyödyntää.

Ilmiölähtöisellä budjetoinnilla on mahdollista saada aikaan systeemistä muutosta yhteistyön tekemisen tavoissa lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, sillä se tekee toimialojen roolit, vastuut ja velvollisuudet uudelleen neuvoteltaviksi, poistaa esteitä luontaisen yhtistyön syntymiseltä ja mahdollistaa paremman asiakaslähtöisyyden.

Viestinnän tavoitteet

–1–

Antaa kaupungin työntekijöille ja kaupunkilaisille selkeitä kanavia osallistua syrjäytymistä ehkäisevään työhön.

–2–

Parantaa helsinkiläisten ymmärrystä siitä, miten kaupungin palveluita ja toimintamalleja kehittämällä voidaan parantaa lasten ja nuorten tilannetta.

–3–

Rakentaa siltoja eri toimijoiden välillä uusien kumppanuuksien rakentamiseksi sekä edistää hyvien käytänteiden leviämistä.

Viestinnällisiä toimenpiteitä

Nuorten nettisivut

Kehitetään nuorille suunnattuja palveluita kokoavat yhteiset nettisivut yhdessä toimialojen kanssa yhdistämällä jo olemassa olevaa ja syventämällä nuoria kiinnostavaa ja heitä hyödyttävää tietoa.

Palveluiden mielikuvien muutos

Joihinkin julkisiin palveluihin hakeutumisen kynnys on korkea leimaavuuden pelossa. Puretaan ongelma- ja professiolähtöisyyttä sisäisissä prosesseissamme ja kohdataan ihmisiä ihmisinä tittleiden sijaan. Teemaa työstetään yhteisessä työpajassa, jonka tuloksena syntyy toimenpide-ehdotuksia tai kokeiluja.

Mukana-tunnustus

Palkitaan kunniakirjalla 3–4 kertaa vuodessa teko tai toimija, joka on tehnyt innovatiivista, rajoja rikkovaa työtä sen eteen, että jokainen nuori pysyy mukana.

Myytinmurtajat-vlogi

Nuorten ääni puuttuu syrjäytymiskeskustelusta. Vlogi tuo nuorille kanavan ja mallin, jolla tuoda oma näkökulmansa suurelle yleisölle.

Syrjäytymisestä puhutaan usein nurinkurisella tavalla ja väärin lähtöoletuksin. Nuorten omassa videoblogissa murretaan yksi myytti kerrallaan. Videoblogi julkaistaan kaupungin yleisellä YouTube-kanavalla ja sitä mainostetaan Facebookissa sekä kaupungin sisäisissä viestintäkanavissa.

#Onnistumisia-kampanja

Onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä nuoren kasvun kannalta. Niillä on syrjäytymistä ehkäisevä vaikutus. #Onnistumisia-kampanja kerää onnistumisen kokemuksia nuorilta sekä kaupungin vaikuttajilta. Kannustamme myös yleisöä jakamaan vaikuttavat onnistumisen kokemukset lapsuudesta. Kampanjaa voi jatkaa myös katumainontana.

Tervetuloa keskustelemaan Mukana-ohjelmasta dialogiständille

Liisa Pohjolainen	Toimialajohtaja, kasvatus ja koulutus
Anna Lyra-Katz	Erityissuunnittelija, kasvatus ja koulutus
Sanna Ranto	Tutkija, kaupunkitutkimus ja tilastot
	Projektikoordinaattori, Mukana-ohjelma (1.2. alkaen)
Katja Rajaniemi	Projektipäällikkö, Mukana-ohjelma

Helsinki pitää kaikki mukana.

Toimialajohtaja
Kasvatus ja koulutus
Liisa Pohjolainen
Liisa.pohjolainen@hel.fi
09 310 86200

Projektipäällikkö
Mukana-ohjelma
Katja Rajaniemi
Katja.rajaniemi@hel.fi
09 310 23625